

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ข้าวเป็นพืชเก่าแก่ที่สุดที่มนุษย์รู้จักและปลูกเพื่อเป็นอาหารมาไม่ต่ำกว่า 5,000 ปี เป็นอาหารสำคัญของโลก จะเห็นได้จากพลเมืองมากกว่าครึ่งหนึ่งของโลกที่บริโภคข้าว เป็นอาหารประจำวัน โดยเฉพาะชาวเอเชีย สำหรับประเทศไทยข้าวถือว่าเป็นอาหารหลักของคนไทยมาตั้งแต่เริ่มสร้างประเทศ ทั้งยังเป็นสินค้าส่งออกสำคัญอันดับต้น ๆ ของประเทศในบรรดาพืชด้วยกัน เช่น ข้าวสาลี (wheat) ข้าวโพด (corn) และข้าวฟ่าง (sorghum) เป็นต้น ข้าวถือว่าเป็นพืชที่มีความสำคัญมากที่สุดทั้งทางเศรษฐกิจ และการบริโภคของประชากรทั้งโลก โดยเฉพาะในประเทศไทย กล่าวคือ ข้าวมีความสำคัญต่อการบริโภคของประชากร เนื่องจากประชากรของโลกนับวันจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่การผลิตอาหารสำหรับการบริโภคนั้นเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ซึ่งตรงกันข้ามกับความต้องการของประชากรโลก ที่กว่าครึ่งหนึ่งของประชากร โลกบริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก และกว่าร้อยละ 60 ของประชากรในแถบเอเชียที่มีความต้องการบริโภคข้าวเป็นอาหารหลักทุกวัน โดยเฉพาะประเทศไทยแล้วนิยมบริโภคข้าวมากกว่าประเทศอื่น ๆ ในโลก เนื่องจากประชากรของโลกบริโภคข้าวเฉลี่ย 118 กิโลกรัมต่อคนต่อปี ส่วนคนไทยบริโภคข้าวเฉลี่ย 335 กิโลกรัมต่อคนต่อปี ปัญหาจึงมีอยู่ว่า ต่อไปประชากรของโลกจะมีข้าวไม่เพียงพอต่อการบริโภค เพราะในแต่ละปีการเพิ่มของประชากรมีมากกว่าการเพิ่มผลผลิตของข้าว ซึ่งไม่สมดุลกับการเพิ่มขึ้นของประชากรที่จำเป็นต้องบริโภคข้าวเป็นอาหารในแต่ละวัน ทั้งนี้เนื่องมาจากพื้นที่การผลิตมีอยู่จำกัด ไม่เพียงพอต่อการผลิตผลทางเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาค้นคว้าเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่ให้สูงขึ้น ซึ่งทำให้ข้าวกลายเป็นพืชที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศและของโลกด้วย กล่าวคือ ถ้าประเทศไทยผลิตข้าวได้เป็นจำนวนมากก็จะทำให้มีข้าวเหลือ

เพื่อการส่งออกจำหน่าย ทำรายได้เข้าประเทศเป็นอย่างมาก สำหรับประเทศกสิกรรมที่ส่งข้าวออกจำหน่ายต่างประเทศนั้น จะสามารถส่งออกข้าวได้ก็ต่อเมื่อมีปริมาณข้าวเหลือพอจากการบริโภคภายในประเทศเสียก่อน ทั้งนี้เพื่อป้องกันการขาดแคลนภายในประเทศ (รักบ้านเกิด, 2553)

ข้าวซึ่งแบ่งออกเป็นข้าวเหนียว และข้าวเจ้า นั้น นอกจากจะใช้บริโภคเป็นอาหารหลักประจำวันของประชาชนแล้ว ยังใช้ทำเป็นอาหารหวานชนิดต่าง ๆ ทำเป็นแป้ง-ข้าวเหนียว แป้งข้าวเจ้า และทำเส้นก๋วยเตี๋ยวอีกด้วย โดยเฉพาะข้าวเหนียวใช้ทำเป็นของหวานได้มากกว่าข้าวเจ้า เช่น การผลิตแอลกอฮอล์ก็ได้จากเอาข้าวเหนียวไปหุงแล้วผสมกับน้ำตาล และเชื้อยีสต์ เพื่อทำให้เกิดการหมัก (fermentation) โดยมีจุดประสงค์ให้ยีสต์เปลี่ยนแปลงเป็นแอลกอฮอล์ สำหรับใช้ผลิตวิสกี้

ข้าวเหนียวเป็นที่นิยมบริโภคอย่างกว้างขวางในประเทศไทย และเป็นอาหารหลักของประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ นอกจากการบริโภคโดยตรงแล้วยังมีการนำข้าวเหนียวมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตสุราพื้นเมือง การผลิตแป้งข้าวเหนียวเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร และขนมขบเคี้ยว อย่างไรก็ตามประเด็นที่น่าสนใจ คือ โรงงานผลิตอาหารที่ใช้แป้งข้าวเหนียวเป็นวัตถุดิบมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะโรงงานผลิตอาหารญี่ปุ่นแช่แข็ง เช่น ขนมโมจิ และเกี้ยวซ่า เป็นต้น ซึ่งเน้นผลิตเพื่อการส่งออกไปยังตลาดญี่ปุ่น เนื่องจากแนวโน้มจำนวนผู้สูงอายุในญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น ความต้องการอาหารที่มีความนุ่ม และพร้อมรับประทานไม่ยุ่งยากในการเตรียมจึงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามไปด้วย การขยายตัวของการผลิตอาหารญี่ปุ่นแช่แข็งเพื่อการส่งออกนี้ส่งผลให้ความต้องการข้าวเหนียวเพื่อเป็นวัตถุดิบเพิ่มขึ้นด้วย รวมทั้งยังมีผลต่อการพัฒนาพันธุ์ข้าวเหนียวเพื่อให้มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ โดยผู้ประกอบการมีการคัดเลือกพันธุ์ และส่งเสริมให้เกษตรกรปลูก นับว่าเป็นการสร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว และยังเป็น การขยายตลาดข้าวเหนียวในประเทศอีกด้วย จากการที่ข้าวเหนียวได้รับความนิยมบริโภคเพิ่มมากขึ้น แต่ส่งผลให้มีการขยายพื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้นเฉพาะบางปีที่ต้องการเท่านั้น โดยจะเห็นได้จากปีเพาะปลูก 2536/37 มีพื้นที่การปลูกข้าวเหนียว 18.93 ล้านไร่ หรือเป็นอัตราส่วนร้อยละ 33.72 จากพื้นที่ปลูกข้าวนาปีทั้งหมด 56.15 ล้านไร่ ส่วนในปีเพาะปลูก 2552/53 มีพื้นที่การปลูกข้าวเหนียวเป็น 18.05 ล้านไร่ หรือ

เป็นอัตราส่วนร้อยละ 31.41 จากพื้นที่ปลูกข้าวนาปีทั้งหมด 57.49 ล้านไร่ โดยอัตราเฉลี่ยพื้นที่การปลูกข้าวเหนียวตั้งแต่ปีการผลิต 2536/37 ถึงปีการผลิต 2552/53 ลดลงร้อยละ 0.28 ต่อปี ในขณะที่พื้นที่ปลูกข้าวนาปีทั้งหมดเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 0.15 ต่อปี สำหรับผลผลิตข้าวเหนียวในรอบ 17 ปีที่ผ่านมา พบว่า ผลผลิตข้าวเหนียวจากปีเพาะปลูก 2536/37 ปริมาณ 4.91 ล้านตัน เพิ่มขึ้นเป็น 6.24 ล้านตันในปีเพาะปลูก 2552/53 โดยมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 1.61 ต่อปี ในขณะที่ปริมาณข้าวนาปีทั้งหมดเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.28 ต่อปี ในช่วงเวลาดังกล่าว (ดูตาราง 1)

การใช้ข้าวเหนียวภายในประเทศจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การใช้เป็นเมล็ดพันธุ์และการใช้บริโภค โดยหลังจากเกษตรกรเก็บเกี่ยวข้าวเหนียวแล้ว เกษตรกรจะเก็บข้าวเปลือกส่วนหนึ่งไว้ทำพันธุ์ที่เหลือจะขายออกสู่ตลาด ในช่วงปี พ.ศ. 2536 ถึงปี พ.ศ. 2552 ปริมาณการใช้เมล็ดพันธุ์จาก 0.37 ล้านตันข้าวเปลือกเป็นประมาณ 0.36 ล้านตันข้าวเปลือก โดยมีอัตราเฉลี่ยลดลงร้อยละ 0.28 ต่อปี ปริมาณผลผลิตที่ใช้ภายในประเทศหลังจากหักการใช้เป็นเมล็ดพันธุ์แล้ว มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจาก 4.53 ล้านตันข้าวเปลือกในปี พ.ศ. 2536 เป็น 5.88 ล้านตันข้าวเปลือกในปี พ.ศ. 2552 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 1.76 ต่อปี (ดูตาราง 2) จึงทำให้ราคาข้าวเหนียวมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง คุ้ได้จากการเพิ่มขึ้นของราคาขายข้าวเปลือกเหนียวนาปีเมล็ดยาวความชื้นร้อยละ 14-15 นั้นมีราคาเพิ่มขึ้นทุกปี เช่น ในปี พ.ศ. 2536 มีราคาตันละ 3,525 บาท เพิ่มขึ้นเป็น 9,363 บาท ในปี พ.ศ. 2552 และได้มีราคาสูงที่สุดในปี พ.ศ. 2550 ถึงตันละ 10,710 บาท เป็นต้น (ดูตาราง 3) ส่วนด้านราคาข้าวเหนียว มีการเคลื่อนไหวของราคาข้าวเหนียว 10% ในตลาดระดับต่าง ๆ เช่น ราคาส่งออก เอฟ โอ บี ในปี พ.ศ. 2542 เฉลี่ยทั้งปีเท่ากับ 321 เหรียญดอลลาร์สหรัฐอเมริกา เพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2552 เฉลี่ยทั้งปีเท่ากับ 520 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ (ดูตาราง 4) ราคาขายส่ง ณ ตลาดกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2542 เฉลี่ยทั้งปีกิโลกรัมละ 9.12 บาท เพิ่มสูงขึ้นในปี พ.ศ. 2552 เฉลี่ยทั้งปีกิโลกรัมละ 14.50 บาท (ดูตาราง 5) ส่วนราคาขายปลีก ณ ตลาดกรุงเทพฯ ปี พ.ศ. 2542 เฉลี่ยทั้งปีกิโลกรัมละ 13.18 บาท เพิ่มสูงขึ้นเป็นกิโลกรัมละ 16.33 บาท ในปี พ.ศ. 2552 (ดูตาราง 6)

ตาราง 1

เนื้อที่เพาะปลูกข้าวนาปี และข้าวเหนียว ผลผลิตข้าวนาปี และข้าวเหนียว

ปี พ.ศ.	เนื้อที่เพาะปลูก ข้าวนาปีทั้งหมด		เนื้อที่เพาะปลูก ข้าวเหนียว		ผลผลิต ข้าวนาปีทั้งหมด		ผลผลิต ข้าวเหนียว	
	ปริมาณ (ล้านไร่)	ร้อยละ	ปริมาณ (ล้านไร่)	ร้อยละ	ปริมาณ (ล้านตัน)	ร้อยละ	ปริมาณ (ล้านตัน)	ร้อยละ
2536/37	56.153	100	18.934	33.72	16.482	100	4.918	29.84
2537/38	56.373	100	18.426	32.69	18.160	100	5.345	29.43
2538/39	57.406	100	18.737	32.64	17.728	100	5.473	30.87
2539/40	57.291	100	18.703	32.65	17.781	100	5.458	30.70
2540/41	56.958	100	19.209	32.65	18.788	100	5.643	30.04
2541/42	56.240	100	18.113	32.21	18.662	100	5.341	28.62
2542/43	56.582	100	17.931	31.69	19.016	100	5.455	28.69
2543/44	57.775	100	18.212	31.52	19.788	100	5.514	27.87
2544/45	57.838	100	18.454	31.91	22.410	100	6.194	27.64
2545/46	56.908	100	18.285	32.13	21.566	100	5.907	27.39
2546/47	56.972	100	18.185	31.92	23.142	100	6.334	27.37
2547/48	57.652	100	18.089	31.38	22.650	100	6.058	26.75
2548/49	57.774	100	18.154	31.42	23.539	100	6.311	26.81
2549/50	57.542	100	18.179	31.59	22.840	100	6.289	27.54
2550/51	57.386	100	18.303	31.90	23.308	100	6.375	27.35
2551/52	57.422	100	18.195	31.69	23.235	100	6.283	27.04
2552/53	57.497	100	18.058	31.41	23.253	100	6.247	26.87
อัตราเพิ่ม (เฉลี่ยร้อยละ)	0.150		-0.280		2.280		1.610	

ที่มา. จาก สถิติการเกษตรของประเทศไทยปี 2552, โดย สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2553ข, ค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2553, จาก <http://www.oae.go.th>

ตาราง 2

ปริมาณการใช้ข้าวเหนียวภายในประเทศ

(หน่วย: ล้านตันข้าวเปลือก)

ปี พ.ศ.	ผลผลิต		เมล็ดพันธ์		ผลผลิต-เมล็ดพันธ์		ข้าวเหนียว
	ปริมาณ	ร้อยละ	ปริมาณ	ร้อยละ	ปริมาณ	ร้อยละ	ล้านตันข้าวสาร
2536	4.918	100	0.378	7.70	4.539	92.30	2.996
2537	5.345	100	0.368	6.89	4.976	93.11	3.284
2538	5.473	100	0.374	6.85	5.098	93.15	3.364
2539	5.458	100	0.374	6.85	5.084	93.19	3.355
2540	5.643	100	0.384	6.81	5.258	93.22	3.470
2541	5.341	100	0.362	6.78	4.978	93.43	3.285
2542	5.455	100	0.358	6.57	5.096	93.39	3.363
2543	5.514	100	0.364	6.61	5.150	94.04	3.399
2544	6.194	100	0.369	5.96	5.825	93.81	3.844
2545	5.907	100	0.365	6.19	5.541	94.04	3.657
2546	6.334	100	0.363	5.74	5.970	93.81	3.940
2547	6.058	100	0.361	5.97	5.696	94.03	3.759
2548	6.311	100	0.363	5.75	5.947	94.25	3.925
2549	6.289	100	0.363	5.78	5.926	94.22	3.911
2550	6.375	100	0.366	5.74	6.008	94.26	3.965
2551	6.283	100	0.363	5.79	5.919	94.21	3.907
2552	6.247	100	0.361	5.78	5.886	94.22	3.885
อัตราเพิ่ม (เฉลี่ยร้อยละ)	1.610		-0.280		1.760		1.760

หมายเหตุ: ข้าวสารที่ได้จากข้าวเปลือก โดยในการสีข้าวเปลือก 1 ตันจะได้ข้าวสาร 0.66 ตันหรือ 660 กิโลกรัม

ที่มา: จาก ข้อมูลสถิติการเพาะปลูกข้าวเหนียวปี 2552, โดย ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2553ข, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

ตาราง 3

ราคาที่เกี่ยวข้องกับรายเดือน ค่าเช่ารถจักรยานยนต์รายเดือน 14-15 รายเดือน

(หน่วย: บาทต่อตัน)

ปี พ.ศ.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย	พ.ค.	มิ.ย	ก.ค	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	เฉลี่ย
2536	3,516.45	3,896.11	3,850.47	3,738.48	3,575.79	3,406.77	3,267.80	3,074.76	3,131.34	3,235.01	3,545.28	3,478.99	3,525.47
2537	3,633.71	3,676.00	3,497.23	3,539.93	3,574.67	3,528.76	3,521.47	3,531.00	3,554.64	3,520.08	3,280.42	3,316.57	3,533.79
2538	3,404.12	3,501.41	3,510.57	3,711.28	3,945.91	4,124.42	4,538.49	4,491.88	4,453.76	4,483.17	3,953.75	4,139.05	4,008.32
2539	4,428.00	4,537.00	4,653.00	4,754.00	4,928.00	4,846.00	4,810.00	5,054.00	5,463.00	4,937.00	4,635.00	4,725.00	4,819.44
2540	5,577.00	5,893.00	6,124.00	6,234.00	6,323.00	6,536.00	7,447.00	7,937.00	7,748.00	7,961.00	6,962.00	6,963.00	6,676.95
2541	8,236.79	8,360.54	7,862.17	7,943.44	7,915.08	7,736.33	7,552.67	7,488.16	7,330.51	6,698.74	5,952.44	5,380.79	7,758.11
2542	5,618.19	5,269.77	5,035.03	4,822.81	4,866.00	4,724.61	4,570.13	4,748.96	4,928.41	4,406.11	4,047.15	4,291.14	4,809.63
2543	4,371.97	4,367.15	4,386.76	4,442.51	4,605.53	4,614.60	4,755.81	4,859.94	4,877.33	4,976.64	4,763.98	4,728.29	4,589.61
2544	4,982.76	5,146.59	5,192.99	5,344.83	5,362.91	5,414.35	5,672.65	5,478.91	5,206.60	5,008.97	4,459.01	4,748.66	5,384.45
2545	4,690.07	4,806.36	4,875.37	5,023.27	5,279.87	5,351.91	5,624.75	5,745.74	5,810.00	5,734.00	5,361.00	4,974.00	5,274.13
2546	5,132.00	5,292.00	5,568.00	5,633.00	5,652.00	5,671.00	6,055.00	6,664.00	6,642.00	6,030.00	5,911.00	6,035.00	5,807.00
2547	6,277.00	6,249.00	6,179.00	6,433.00	6,514.00	6,292.00	6,175.00	6,109.00	5,859.00	5,529.00	5,658.00	5,749.00	6,273.00
2548	5,928.76	5,940.34	6,038.95	6,115.35	6,059.89	6,038.23	6,033.71	6,156.69	6,083.83	5,811.78	5,576.39	5,835.30	6,057.00
2549	6,093.41	6,287.01	6,599.91	6,528.35	6,653.61	7,237.41	8,061.84	8,883.60	9,258.75	9,162.14	9,200.71	9,238.35	7,612.00
2550	10,061.00	10,421.85	10,403.34	10,229.28	10,827.89	11,914.33	12,121.69	12,239.16	12,045.93	11,689.30	10,253.18	8,558.26	10,710.00
2551	8,429.98	8,286.30	8,969.35	11,025.61	10,038.71	8,845.35	8,148.01	7,739.75	6,511.27	6,508.31	6,054.08	6,605.82	6,327.00

(หน่วย: บาทต่อตัน)

ตาราง 3 (ต่อ)

ปี พ.ศ.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ษ	พ.ค.	มิ.ย	ก.ค	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	เฉลี่ย
2552	7,168.72	8,199.99	7,555.56	7,452.27	7,355.76	7,206.06	7,274.90	7,425.65	7,207.00	7,821.79	8,746.39	11,145.21	9,363.00

ที่มา. จาก ราคาที่เกษตรกรขายได้รายเดือน, โดย สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2553ก, ค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2553, จาก <http://www.oae.go.th>

ตาราง 4

ราคาข้าวเหนียว 10% ส่งออก F.O.B. กรุงเทพมหานคร รายเดือน

(หน่วย: ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อตัน)

ปี พ.ศ.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ษ	พ.ค.	มิ.ย	ก.ค	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	เฉลี่ย
2542	450	430	360	310	310	276	270	275	293	291	288	290	321
2543	285	285	277	279	284	285	290	295	295	295	292	295	288
2544	301	305	304	290	285	285	284	280	277	277	275	275	286
2545	271	270	270	273	280	280	280	293	295	295	294	290	283
2546	290	290	295	300	301	310	321	348	365	338	335	353	320
2547	372	366	360	360	351	333	325	322	298	300	313	322	335
2548	325	328	326	320	318	309	302	309	320	320	316	319	318
2549	356	357	370	381	381	400	488	527	533	547	567	581	458
2550	612	625	633	605	672	709	721	742	781	748	627	578	673
2551	528	529	577	750	783	687	632	568	523	465	452	487	582
2552	513	511	504	486	470	470	473	478	486	507	585	761	520

ที่มา. จาก ราคาข้าวเหนียว 10% ส่งออก F.O.B. กรุงเทพฯ, โดย สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย, 2553, ค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2553, จาก <http://www.thairiceexporters.or.th>

ตาราง 5

ราคาขายส่ง ณ ตลาดกรุงเทพฯ ของข้าวเหนียว 10% รายเดือน

(หน่วย: บาทต่อกิโลกรัม)

ปี พ.ศ.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ษ	พ.ค.	มิ.ย	ก.ค	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	เฉลี่ย
2542	-	11.07	9.69	8.89	9.00	8.32	8.25	8.82	9.55	8.42	9.00	9.35	9.12
2543	-	-	-	9.18	9.65	9.67	10.26	10.20	10.22	10.25	10.25	10.20	9.99
2544	11.25	11.25	10.90	10.75	10.75	10.75	10.75	10.75	10.75	10.75	10.70	10.25	10.80
2545	9.45	9.28	9.45	9.68	10.40	10.47	10.79	10.95	11.37	11.41	11.56	11.45	9.69
2546	11.18	11.63	11.65	11.65	11.65	11.65	12.05	13.70	13.91	12.47	12.38	12.59	12.21
2547	12.38	12.35	12.35	12.35	12.35	12.43	12.49	12.49	12.77	12.73	12.73	12.55	12.50
2548	11.97	12.29	12.46	12.55	12.52	12.65	12.54	12.33	12.81	12.80	12.75	12.69	12.53
2549	12.59	12.65	12.65	12.47	12.51	12.39	13.44	17.75	19.45	19.45	19.45	19.68	15.37
2550	20.30	20.25	20.40	20.40	21.30	21.30	21.30	21.30	21.30	23.14	19.00	16.00	20.50
2551	14.45	15.65	18.00	20.07	17.50	15.50	14.75	14.10	14.10	12.80	12.80	13.25	15.25
2552	13.25	13.25	13.20	13.05	13.05	13.05	13.05	13.05	14.29	14.38	17.57	22.80	14.50

ที่มา. จาก ข้อมูลสถิติราคาขายส่ง-ปลีก ณ ตลาดกรุงเทพฯ ปี 2552, โดย กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์, 2553, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

ตาราง 6

ราคาขายปลีก ณ ตลาดกรุงเทพฯ ของข้าวเหนียว 10% รายเดือน

(หน่วย: บาทต่อกิโลกรัม)

ปี พ.ศ.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ษ	พ.ค.	มิ.ย	ก.ค	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	เฉลี่ย
2542	15.66	15.16	14.39	13.48	13.00	12.48	12.33	12.33	12.33	12.33	12.33	12.33	13.18
2543	12.33	12.33	12.33	12.33	-	-	12.33	12.33	12.33	12.65	13.00	13.00	12.50
2544	13.00	13.00	12.53	12.33	12.33	12.33	12.33	12.33	12.33	12.33	12.33	12.33	12.47
2545	12.33	12.33	12.33	12.33	12.33	12.33	12.33	12.33	12.90	13.00	13.00	13.00	12.55
2546	13.00	13.00	13.00	13.00	13.56	13.66	13.79	15.06	16.18	15.00	15.00	15.00	14.11
2547	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00
2548	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00
2549	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00	15.00	16.40	20.33	20.33	20.33	20.33	20.33	17.33
2550	20.33	20.33	21.20	21.66	21.66	21.66	21.66	21.66	22.66	23.66	23.00	22.60	21.87
2551	22.66	22.66	22.66	22.66	19.96	17.66	17.66	17.66	17.66	16.00	15.00	15.00	18.94
2552	15.00	15.00	15.84	16.33	15.81	15.66	15.66	15.66	16.63	17.00	17.00	20.33	16.33

ที่มา. จาก ข้อมูลสถิติราคาขายส่ง-ปลีก ณ ตลาดกรุงเทพฯ ปี 2552, โดย กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์, 2553, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

จากข้อมูลดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่าข้าวเหนียวของไทย เป็นที่ต้องการของตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษา และวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการผลิตและความต้องการของตลาด ตลอดจนปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปสงค์และอุปทานภายในประเทศของข้าวเหนียวของไทย ซึ่งข้อมูลและผลการวิเคราะห์ดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของรัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแนวนโยบาย มาตรการ และการดำเนินงานในด้านการผลิต และจำหน่ายข้าวเหนียวทั้งในประเทศและต่างประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์ข้าวเหนียวของประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่ออุปทานการผลิตข้าวเหนียวของประเทศไทย

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้จะศึกษาปัจจัยภายในประเทศในการวิเคราะห์ทางด้านอุปสงค์และอุปทาน ศึกษาความยืดหยุ่นของอุปสงค์และอุปทาน โดยใช้ข้อมูลระหว่างปีเพาะปลูก 2536/37-2552/53 มาใช้ในการวิเคราะห์

สมมติฐานของการศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์อุปสงค์ข้าวเหนียวภายในประเทศและอุปทานการผลิตข้าวเหนียวภายในประเทศมีข้อสมมติฐาน ดังนี้

1. อุปสงค์ข้าวเหนียวภายในประเทศไทย จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับราคาข้าวเหนียว 10% ณ ตลาดขายปลีกกรุงเทพมหานครปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคภายในประเทศ

2. อุปสงค์ข้าวเหนียวภายในประเทศไทย จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับจำนวนประชากร และผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคภายในประเทศ

3. อุปทานการผลิตข้าวเหนียวภายในประเทศไทยในปีปัจจุบัน จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับราคาปุ๋ยขายส่ง ณ ตลาดกรุงเทพมหานครในปีปัจจุบันปรับด้วยดัชนีราคาส่งในปีปัจจุบัน

4. อุปทานการผลิตข้าวเหนียวภายในประเทศไทยในปีปัจจุบัน จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับราคาข้าวเปลือกเหนียวที่เกษตรกรได้รับในปีที่ผ่านมา ประสิทธิภาพการผลิตในปีที่ผ่านมา และพื้นที่เพาะปลูกข้าวในปีปัจจุบัน

วิธีการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) แบบอนุกรมเวลา ตั้งแต่ปีเพาะปลูก 2536/37-2552/53 โดยรวบรวมจากข้อมูลสถิติ และเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่หน่วยงานต่าง ๆ รวบรวมไว้ เช่น สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมการค้าต่างประเทศ กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง และสมาคมผู้ส่งออกข้าวแห่งประเทศไทย เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) เพื่อวิเคราะห์การผลิต การตลาด และความต้องการของข้าวเหนียวของไทยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยอาศัยวิธีการทางสถิติ เช่น ค่าเฉลี่ยร้อยละ และค่าแนวโน้ม เป็นต้น

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative analysis) เพื่อศึกษาลักษณะของอุปสงค์ข้าวเหนียวภายในประเทศและอุปทานการผลิตข้าวเหนียวภายในประเทศ โดยวิเคราะห์แบบจำลองสมการถดถอยพหุคูณ (multiple regression model) การประมาณค่าสัมประสิทธิ์

ของสินค้า โดยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดแบบธรรมดา (Ordinary Least Squared--OLS)

ดังนี้

2.1 อุปสงค์ข้าวเหนียวภายในประเทศ ดังนี้

$$\ln DC = a_0 + a_1 \ln PG/CPI + a_2 \ln POP + a_3 \ln GDP/CPI$$

โดยที่

DC คือ ปริมาณอุปสงค์ข้าวเหนียวภายในประเทศ (พันตัน)

PG/CPI คือ ราคาข้าวเหนียว 10% ขยายส่ง ณ ตลาดกรุงเทพฯ ปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคภายในประเทศ (บาทต่อตัน)

POP คือ จำนวนประชากร (ล้านคน)

GDP/CPI คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคภายในประเทศ (ล้านบาท)

a_0 คือ ค่าคงที่

a_1, a_2, a_3 คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของสมการที่จะประมาณการ

จากสมการ แสดงถึง ปริมาณอุปสงค์ข้าวเหนียวภายในประเทศ ปีปัจจุบัน (DC) โดยที่ จำนวนประชากร (POP) และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคภายในประเทศ (GDP/CPI) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณอุปสงค์ข้าวเหนียวภายในประเทศ ส่วนราคาข้าวเหนียว 10% ขยายส่ง ณ ตลาดกรุงเทพมหานครปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคภายในประเทศ (PG/CPI) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณอุปสงค์ข้าวเหนียวภายในประเทศ

2.2 อุปทานการผลิตข้าวเหนียวภายในประเทศ ดังนี้

$$\ln SP_t = b_0 + b_1 \ln PG_{t-1} + b_2 \ln PD_{t-1} + b_3 \ln PF_t/WPI_t + b_4 \ln A_t$$

โดยที่

SP_t คือ ปริมาณอุปทานการผลิตข้าวเหนียวภายในประเทศในปีปัจจุบัน (พันตัน)

PG_{t-1} คือ ราคาข้าวเปลือกเหนียวที่เกษตรกรได้รับในปีที่ผ่านมา (บาทต่อกิโลกรัม)

PD_{t-1} คือ ประสิทธิภาพการผลิตในปีที่ผ่านมา (กิโลกรัมต่อไร่)

P_t/WPI_t คือ ราคาปุ๋ยขายส่ง ณ ตลาดกรุงเทพฯ ในปีปัจจุบันปรับด้วยดัชนี
ราคาขายส่งในปีปัจจุบัน (บาทต่อกิโลกรัม)

A_t คือ พื้นที่เพาะปลูกข้าวในปีปัจจุบัน (พันไร่)

b_0 คือ ค่าคงที่

b_1, b_2, b_3, b_4 คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของสมการที่จะประมาณการ

จากสมการ แสดงถึงปริมาณอุปทานการผลิตข้าวเหนียวภายในประเทศ
ในปีปัจจุบัน (SP_t) โดยที่ราคาข้าวเปลือกเหนียวที่เกษตรกรได้รับในปีที่ผ่านมา (PG_{t-1})
ประสิทธิภาพการผลิตในปีที่ผ่านมา (PD_{t-1}) และพื้นที่เพาะปลูกข้าวในปีปัจจุบัน (A_t)
มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณอุปทานการผลิตข้าวเหนียวในปีปัจจุบัน
ส่วนราคาปุ๋ยขายส่ง ณ ตลาดกรุงเทพฯ ในปีปัจจุบันปรับด้วยดัชนีราคาขายส่งในปี
ปัจจุบัน (PF_t) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณอุปทานการผลิตข้าวเหนียว
ในปีปัจจุบัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากผลการศึกษาที่ได้รับจะทำให้ทราบถึงลักษณะ และปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อ
อุปสงค์และอุปทานข้าวเหนียวภายในประเทศไทย เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการวางแผน
การผลิตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้มีการผลิตสอดคล้องกับความต้องการที่อาจมี
การเปลี่ยนแปลงได้ตามภาวะต่าง ๆ ในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

